

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

UO'K:616.34-053.2

O'TKIR ICHAK INFEKSIYALARI

Karimova Sayyora Bahodirovna

Urganch davlat tibbiyot instituti Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena
kafedrası assistenti, Urganch, O'zbekiston

sayyorak91@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-0897-3797>

Tel:(97)791 51 10,

Matyoqubov Doston Bazarbayevich

Urganch davlat tibbiyot instituti, Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena
kafedrası assistenti, Urganch, O'zbekiston

dostonbekmatekubov@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-1983-9854>

Tel: (91)436 88 37

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada o'tkir ichak infeksiyalarining (O'II) bugungi kundagi epidemiologik holati, tarkibiy tuzilishi va patogenezining o'ziga xos xususiyatlari batafsil tahlil qilingan. Tadqiqot davomida so'nggi yillardagi statistik ko'rsatkichlar asosida kasallikning yosh guruhlari bo'yicha taqsimlanishi, mavsumiy o'zgarishlar va qo'zg'atuvchilarning etiyologik spektri o'rganilgan. Maqolada O'II bilan kasallanish ko'rsatkichlari dinamikasi, ayniqsa, bolalar o'rtasidagi og'ir kechuvchi holatlarning statistik tahlili keltirilgan. Shuningdek, zamonaviy rehidratatsiya usullarining samaradorligi va antibiotiklarga bo'lgan rezistentlik muammosi klinik-statistik ma'lumotlar orqali asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari sog'liqni saqlash tizimida profilaktika choralarini takomillashtirish va davolash sifatini oshirish bo'yicha ilmiy xulosalar beradi.

Kalit so'zlar: O'tkir ichak infeksiyalari, epidemiologiya, statistika, etiyologiya, regidratatsiya, bolalar o'limi, rotavirus, salmonellyoz, dizenteriya, sanitariya.

ОСТРЫЕ КИШЕЧНЫЕ ИНФЕКЦИИ

Каримова С.Б., Матякубов Д.Б.

Ургенчский государственный медицинский институт, Ургенч, Узбекистан

Аннотация: В данной научной статье подробно проанализированы современное эпидемиологическое состояние, структурный состав и особенности патогенеза острых кишечных инфекций (ОКИ). В ходе исследования на основе статистических показателей последних лет изучены распределение заболевания по возрастным группам, сезонные изменения и этиологический спектр возбудителей. В статье представлена динамика показателей заболеваемости ОКИ, особенно статистический анализ тяжелых случаев среди детей. Также на основе клинико-статистических данных обоснована эффективность

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

современных методов регидратации и проблема антибиотикорезистентности. Результаты исследования содержат научные выводы по совершенствованию профилактических мер и повышению качества лечения в системе здравоохранения.

Ключевые слова: Острые кишечные инфекции, эпидемиология, статистика, этиология, регидратация, детская смертность, ротавирус, сальмонеллез, дизентерия, санитария.

ACUTE INTESTINAL INFECTIONS

Karimova S.B., Matyoqubov D.B.

Urgench State Medical Institute, Urgench, Uzbekistan

Abstract: This scientific article provides a detailed analysis of the current epidemiological situation, structural composition, and specific features of the pathogenesis of acute intestinal infections (AII). Based on statistical indicators from recent years, the study examines the distribution of the disease by age groups, seasonal variations, and the etiological spectrum of pathogens. The article presents the dynamics of AII incidence rates, specifically focusing on the statistical analysis of severe cases among children. Furthermore, the effectiveness of modern rehydration methods and the problem of antibiotic resistance are substantiated through clinical and statistical data. The results of the research provide scientific conclusions for improving preventive measures and enhancing the quality of treatment within the healthcare system.

Keywords: Acute intestinal infections, epidemiology, statistics, etiology, rehydration, child mortality, rotavirus, salmonellosis, dysentery, sanitation.

KIRISH:

O'tkir ichak infeksiyalari (O'II) dunyo bo'yicha yuqumli patologiyalar orasida nafas yo'llari infeksiyalaridan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyoda 1,7 milliard bolada diarreya holatlari kuzatiladi. Har yili 5 yoshgacha bo'lgan bolalar orasida 443 000 dan ortiq o'lim aynan ichak infeksiyalari sababli yuz beradi. Umumiy hisobda, ichak infeksiyalari yiliga taxminan 1,2 million odamning o'limiga sabab bo'ladi

2021-yilda global miqyosda:

- 2,4 milliarddan ortiq kasallanish holati qayd etilgan
- kasallanish ko'rsatkichi: 100 000 aholiga ~83 800 holat

O'tkir ichak infeksiyalari:

- bolalar o'limi sabablari ichida 2–3-o'rinda turadi

Har bir bola (5 yoshgacha) yiliga o'rtacha:

- 3 martagacha ichak infeksiyasi bilan kasallanadi

Norovirus:

- yiliga taxminan 685 million holat sababchisi hisoblanadi

1990–2021 yillar oralig'ida ichak infeksiyalaridan o'lim 60% ga kamaygan Lekin hali ham bolalar va keksalar orasida yuqori xavf saqlanib qolgan

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

O'zbekiston iqlimi va demografik o'sishi sharoitida ushbu kasallikning oldini olish strategik ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA:

So'nggi 10 yillikdagi ilmiy adabiyotlar (K. Richards, 2021; Sh.A. Ahmedova, 2022) O'II tarkibida bakterial infeksiyalarning kamayib, virusli infeksiyalarning (70% gacha) ortayotganini ko'rsatmoqda. Tadqiqotchilar dori vositalariga chidamlilik darajasi oshganini, xususan, shigellyoz va salmonellyoz qo'zg'atuvchilarining standart antibiotiklarga nisbatan 40-60% holatlarda rezistent ekanligini ta'kidlamokda.

Metodologiya: Tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasining turli viloyatlaridagi yuqumli kasalliklar shifoxonalaridan olingan 2021–2025-yillardagi 15 000 dan ortiq kasallik tarixi retrospektiv tahlil qilindi. Ma'lumotlar variatsion statistika va korrelyatsion tahlil usullari (Microsoft Excel va SPSS dasturlari) yordamida qayta ishlandi.

NATIJALAR VA STATISTIK TAHLIL:

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'II qo'zg'atuvchilari orasida virusli infeksiyalar dominantlik qilmoqda. 2021-yilda rotaviruslar ulushi 35.2% bo'lgan bo'lsa, 2025-yilga kelib bu ko'rsatkich 45.0% ga yetishi prognoz qilinmoqda. Bu esa emlash (vaksinatsiya) va virusga qarshi sanitariya choralarini kuchaytirish zarurligini anglatadi.

O'tkazilgan tahlillar quyidagi muhim statistik natijalarni ko'rsatdi:

1-jadval. O'II etiologik tuzilmasining taqsimlanishi (%)

Qo'zg'atuvchi turi	2021-yil	2023-yil	2025-yil (prognoz)
Rotaviruslar	35.2	42.8	45.0
Salmonellalar	18.5	15.2	14.1
Shigellalar (Dizenteriya)	12.4	8.6	7.2
Shartli patogen floralar	22.1	24.5	26.3
Noma'lum etiologiya	11.8	8.9	7.4

Mavsumiy ko'tarilish: Kasallanishning eng yuqori nuqtasi iyul-avgust oylariga to'g'ri kelib, umumiy yillik holatlarning 58.4% ini tashkil etadi. Bahorgi mavsumda (aprel-may) ko'proq virusli etiologiya, yozda esa bakterial va oziq-ovqatdan zaharlanish holatlari ustunlik qiladi.

Yosh strukturasi: 0-3 yosh: Jami bemorlarning 62.5% i;

- 3-7 yosh: 20.8% i;
- Kattalar: 16.7% i.

Statistika shuni ko'rsatadiki, go'daklar orasida kasallikning og'ir kechishi (degidratatsiyaning II-III darajasi) kattalarga nisbatan 4 baravar ko'proq uchraydi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, aholining sanitariya madaniyati (qo'lni yuvish, suvni qaynatish) yaxshilanishi bilan bakterial infeksiyalar (shigellyoz) ulushi kamaygan. Biroq, virusli diarreyalarning ko'payishi zamonaviy diagnostika (PTSR tahlillari) va aholi zichligining ortishi bilan bog'liq.

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

Statsionar sharoitda o'tkazilgan tahlillarga ko'ra, Oral rehidratatsiya (ORP) terapiyasi qo'llanilgan bemorlarda statsionarda yotish muddati o'rtacha 4.2 kundan 2.8 kunga qisqargan. Bu esa sog'liqni saqlash byudjeti uchun iqtisodiy samaradorlikni 30% ga oshiradi. Shuningdek, antibiotiklarni asossiz qo'llash holatlari tahlil qilinganda, ambulator sharoitda 55% holatda virusli infeksiyaga noto'g'ri antibiotik buyurilgani aniqlandi, bu esa davolash muddatini uzaytiradi.

XULOSA

- 1.O'tkir ichak infeksiyalari strukturasida virusli etiyologiyaning (ayniqsa bolalarda) ulushi barqaror o'sib bormoqda.
- 2.Kasallikning og'ir asoratlarni kamaytirishda ota-onalar o'rtasida "suvsizlanish belgilari" bo'yicha tibbiy savodxonlikni oshirish strategik vazifadir.
- 3.Antibiotiklarga chidamlilikni oldini olish uchun faqat laboratoriya tasdig'idan so'ng antibakterial terapiyani boshlash lozim.
- 4.Ichimlik suvi sifatini 95% dan yuqori darajada nazorat qilish O'II darajasini mamlakat miqyosida 25-30% ga kamaytirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.A.Zokirxo'jayev "Yuqumli kasalliklar" 2011.
- 2.Daminov T.O. "Bolalar yuqumli kasalliklari", Darslik, 2012.
- 3.O.M.Mirtazayev "Epidemiologiya", darslik 2020.
- 4.Qosimov A.S. "Ichak infeksiyalari va ularning asoratlari", Monografiya, 2021.
- 5.A.I.Ergashev, E.I.Musabayev "Yuqumli kasalliklar"

Familiya	Karimova
Ism	Sayyora
Otasining ismi	Bahodirovna
Ish joyi	Urganch davlat tibbiyot instituti
Lavozim	Assistent
Ilmiy daraja	
Ilmiy unvon	
Ish manzili (indeks bilan)	220100.Xorazm viloyati Urganch shahar Al-Xorazmiy ko'chasi 28
Aloqa telefonlari:	+998977915110
E-mail manzili:	sayyorak91@gmail.com
Maqola nomi	O'TKIR ICHAK INFEKSIYALARI
Ma'ruza nomi	
Ishtirok etish shakli	Sirdan ishtirok etish (faqat maqola nashr qilish)

Familiya	Matyoqubov

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

Ism	Doston
Otasining ismi	Bazarbayevich
Ish joyi	Urganch davlat tibbiyot instituti
Lavozim	Assistent
Ilmiy daraja	
Ilmiy unvon	
Ish manzili (indeks bilan)	220100.Xorazm viloyati Urganch shahar Al-Xorazmiy ko'chasi 28
Aloqa telefonlari:	(91)436 88 37
E-mail manzili:	dostonbekmatekubov@gmail.com
Maqola nomi	O'TKIR ICHAK INFEKSIYALARI
Ma'ruza nomi	
Ishtirok etish shakli	Sirtidan ishtirok etish (faqat maqola nashr qilish)

